

Almanac de Interlingua

Numero 84 – Febrero 2016

Editor: Cláudio Rinaldi (almanacdeinterlingua@yahoo.com.br)

E si le Terra habeva anellos?

Le anellos existente circum le planetas Saturno e Urano consiste in major parte de grande pecias de glacie e de rocca. Si illos existeva anque circum nostre planeta, iste pecias caderea constantemente del celo e le vita difficilmente se developparea sur le superficie terren.

Si on disconsidera isto e insere esseres human in nostre hypothetic planeta anellate, on debe dunque poner un question fundamental: esque nostre ancestres explorarea iste anellos con attitude scientific, o esque illes los adorarea como a deos e considerarea le pluvias meteoric como punction divin, exterminante a totes qui discordava de iste conception?

Anellos esserea un utensile de immense valor didactic pro le exploratores. Illos se formarea al longo del linea equatorial, ubi on los observarea como un linea stricte. Plus on se dislocava verso le polos, on los viderea de un angulo plus inclinate. Con iste auxilio visual, on discoperirea ben tosto sur le formato spheric del planeta e poterea circumnavigar lo multo antea, lo que haberea implicationes historic inimaginabile. Le phenomenos optic suscite per le existencia del anellos auxiliarea a developpar le scientias spectroscopic plus rapidemente tamben.

Per altere latere, le anellos reflecterea le lumine solar e restringerea le observation del spatio desde le Terra. Sin tante cognoscentia astronomic e considerante le periculo de approximar se del anellos, le aventuras spatial esserea forsan totalmente inhibite.

Basate sur le responsa del astrophysico Alexandros Papamathaiou, del Universitate Princeton, al question *If Earth had rings, how would it have affected the speed of astronomical discovery?*

Qual es le plus grande champion?

Al fin del ultime saison footballistic in Brasil, le fans de Palmeiras celebrava lor *eneacampionato* national, il es dicer le titulo de numero novem in le historia del club. Le rivales immediatamente contestava: totes sape que Palmeiras habeva victo le Brasileirão in solmente quatro ocasiones antea, dunque le conquista de 2016 era le quinte, non le none. Ma il non es assi simple...

Durante su prime cinque decennios de existentia official, le football de Brasil se disputa solmente in nivello regional. Il ha dunque diverse championes local in un saison, ma nulle champion national. On realisa anque alcun torneos interregional, que totevia non succede firmar se.

Le prime campionato regular a involucrer clubs de distincte statos es le *Torneio Rio-São Paulo*, disputate ininterruptemente a partir de 1950 e denominate officialmente *Torneio Roberto Gomes Pedrosa* a partir de 1954, in honor a un ex-jocator e dirigente morte in celle anno. Ben que illo representa solmente duo statos brasilian, su vincitor es acclamate popularmente como champion national. Isto incommoda clubs de altere statos, que reivindica un torneo plus inclusive.

In 1959, ante le necessitate de indicar annualmente un representante brasilian al nascente cuppa continental Libertadores de America, on crea le *Taça Brasil*, un competition con confrontationes eliminatori que reuni tote le championes statal. Iste formato "economic" de disputa prende in consideration le insufficientia de transporto aeree regular que existeva tunc in un pais de dimension vaste como Brasil, plus le facto que le longe campionatos statal occupava quasi tote le calendario annual. Il passa a haber dunque duo campionatos de relevancia national.

Equipas de altere statos es invitate a disputar le Rio-São Paulo a partir de 1967. Le pressa e le publico denomina tunc *Robertão* a iste renovate competition in que le participantes es divise in duo gruppos, cuje meliores se confronta per le titulo in un ronda final con quatro clubs. Le champion recipe un cuppa de argento, inde le designation parallel *Taça de Prata* usate a ocasiones pro designar iste mesme competition.

In 1971, le Robertão es augmentate de 17 a 20 clubs. Le federaciones statal de Rio de Janeiro e de São Paulo concede su organisation al Confederation Brasilian, que passa a denominar lo *Campeonato Nacional*. Ci comencia le problema, perque le Confederation decideva tunc de non recognoscer le titulos conquisite ante 1971, de modo que le conto se reinitia desde zero. Ben, isto usque 2010, quando le Confederation decide tunc de recognoscer le titulos del Taça Brasil e del Robertão, ma non del Rio-São Paulo, iste ultime considerate un competition regional. Assi, Palmeiras accresce subitemente quatro titulos national a su palmarès.

Il ha plus. Celle Brasileirão inaugural de 20 clubs es inflata annualmente, sovente per interferentia politic, usque attinger 96 clubs in 1979. In iste anno, plure clubs del stato São Paulo boycotta le competition, que es dunque reducte a 40 participantes a partir del saison subsequente.

Un nove divergentia eveni in 1987, quando tredecce clubs funda un liga parallel e organisa lor proprie campionato, denominate *Copa União*. Il habeva un accordo pro que su champion e vicechampion confrontava le duo meliores del campionato official, lo que non se respectava. In consequentia, le Confederation non recognosce iste conquista de Flamengo. In 2010, illo pretendeva facer lo, ma le altere champion Sport Recife obteneva un decision judicial que assecura su exclusivitate.

Como consequentia de iste episodio, on refunda le campionato national con le denomination *Campeonato Brasileiro*, con 20 participantes, e crea in parallelo le *Copa do Brasil*, initialmente con 32 clubs (hodie 91), con formato eliminatori simile a lo del extincte Taça Brasil. Ambe campiones se qualifica al Libertadores, ma solmente le conquista del campionato es computate pro le palmarès official.

Un ultime exceptionalitate eveni in 2000, quando le *Clube dos 13* (celle mesme establite in 1987) organisar un liga denominate *Copa João Havelange*. Lor unic campionato habeva le inimaginabile numero de 117 participantes, e su vincitor Vasco da Gama era immediatamente recognite per le Confederation. Iste epocha es marcate disputas juridic e per plure ligas experimental, inclusive le resurgentia de un dystopic torneo Rio-São Paulo, reextincte in 2002. Appareva tunc le *Copa dos Campeões*, un torneo national que qualificava su campion al Libertadores, ma cuje titulo tamben non es computate.

A partir de 2003, le Brasileirão passa a disputar se al modo europeu, per punctos. Su 24 participantes es gradualmente reduce a 20. Alcun fontes computa iste titulos national de maniera separate del anteriores, lo que augmenta le confusion.

Typo	Competition	Annos in que se disputa	Vale como titulo national official?
Cuppa	<i>Taça Brasil</i>	1959-1968	si
	<i>Copa do Brasil</i>	1989-...	no
	<i>Copa dos Campeões</i>	1999-2001	no
Campionato	<i>Robertão (Taça de Prata)</i>	1967-1970	si
	<i>Campeonato Nacional</i>	1971-1988	si
	<i>Copa União</i>	1987	no
	<i>Campeonato Brasileiro (Brasileirão)</i>	1989-1999 2001-...	si
	<i>Copa João Havelange</i>	2000	si

Cuppa significa que le majoritate del competition se realisava a confrontationes eliminatori in un, duo o tres matches. Campionato significa que le plus grande parte del competition se realisava per summa de punctos, con le eventual realisation de un phase final eliminatori. Graphate in negretto es le competitiones que remane a disputar se ancora hodie.

De iste modo, il existe manieras diverse de computar le titulos national brasilian, e in consequentia il ha un discussion sur qual clubs conquireva plus de trophes. Usque 2010, Flamengo e São Paulo era considerate le plus grande campiones, ma Palmeiras e Santos los superava con le inclusion de lor abundante conquistas in le 1960s. Si on computa anque le currente Cuppa de Brasil, Grêmio, Cruzeiro e Corinthians meliora lor performance de modo considerabile.

Assi procede Wikipedia, que adopta un criterio geographic: campionatos national es totes que possibilita le participation irrestricte de clubs proveniente de qualcunque parte del pais, independentemente del formula de disputa. Iste ranking, totevia, disconsidera le Cuppa Union de 1987, e al mesme tempore include septe torneos, cuppas e supercuppas realisate de modo discontinue e hodie poco recordate mesmo per le fans. Correcte iste distortion, on haberea que Palmeiras es le club le plus victorioso con 13 titulos national in toto, e in sequentia Flamengo (10), Corinthians e Santos (9), Cruzeiro (8), Grêmio (7), São Paulo (6), Fluminense e Vasco (5) e Internacional (4).

Le kiswahili resurge in Uganda

Le zona libere de Kikuubo, in le capital ugandese Kampala, ha devenite un centro regional de commercio. Le transactiones se da per medio del lingua franca kiswahili (anque appellate 'swahili').

Per decennios, le chances non era poc de que un juvene femina in Kampala qui parlava kiswahili lo haveva apprendite in Mombasa e travaliava como prostituta. Hodie, un juvene femina qui parla kiswahili in Kampala es plus probabilemente un studente kenyan o tanzanian, o anque un negociante ugandese qui ha jammais sortite de su pais.

Le sector private ha obtente que le ugandeses studia kiswahili voluntarimente, lo que ni le governmento colonial ni le national succedeva imponer. Le evolution del commercio regional ha connexion con un revolution linguistic in Kampala, como revela un camminata per le centro de commercio in grosso Kikuubo. Ci le kiswahili es usate per tote le commerciantes e concurre con le idioma local luganda. Illo deveniva un necessitate, vermente. Kikuubo, que vole dicer 'allée' in luganda, surgeva post que commerciantes asiatic era expulse per un governmento militar in le 1970s. Tunc, commerciantes ugandese les reimplaciava, expandente lor mercato per le stratas circumvicin al station de bus e al stadio Nakivubo.

Le currente stylo de vita duce le consumidores local a comprar in supermercatos, ma assi mesmo Kikuubo non es menaciate. Illo ha evolute a un centro regional de commercio, occupante plus de stratas e meliorante le structura del negotios, in que le electricitate ha substitute le generatores a diesel como fonte energetic.

Con stabilitate politic, un infrastruttura melior e le resurgentia del bloco commercial estafrican, Uganda ja non reclama sur le manco de accesso al mar. Al contrario, illo celebra su position strategicamente central. Le negotiantes de Kikuubo acquire lor productos informatic e domestic de Kenya e los repassa a rivenditores de Rwanda, Congo e Sudan del Sud. Cereales producte in Uganda es negotiate per illes tamben e supple mercatos in tote le region.

Le lingua que mitte in contacto tote iste personas es le kiswahili, de modo que milles de operadores del mercato de Kikuubo debeva aprender lo. Un burla tanzanian dice que le kiswahili nasceva in Zanzibar, cresceva in Tanganyika, moriva in Kenya e

era sepolte in Uganda, de ubi su phantasma fugiva a Congo. Ora on debe accrescer que illo resuscitava in Uganda, specialmente in su capital Kampala.

In passato, le fortias armate de Uganda soleva usar le kiswahili, que era le lingua franca del ancian colonia estafrican – hodie le officiales militar es le plus fluente parlatores del idioma in le pais. Assi, pro le populo, iste lingua representava le repression del militares. Hodie iste stigma ja non remane. Le kiswahili es usate in le education superior e le communication con numerose immigrantes proveniente de Kenya e Tanzania. Un altere burla dice que KIU – le acronymo del Universitate International de Kampala – significa vermente “kenyanos in Uganda”.

Le kenyanos qui prosperava in Kampala forma hodie un elite que se expressa in kiswahili, lo que anque contribue como promotion del lingua. Il ja non se tracta de un lingua de prostitutas e soldados illiterate, ma de gerentes de hotel, functionarios de banca, homines de negotio e artistas popular. Plure musicos famose veni de Tanzania e vole que lor compositiones sia consumite lá e in Kenya tambien, dunque illes compone in kiswahili, per vices con alcun parolas in luganda mixte al compositiones, de maniera a augmentar le identification con le cultura local.

In senso opposite, multe ugandeses qui travaliava in scholas e hospitales kenyan e tanzanian apprendeva le lingua lá. Hodie, lor filios parla kiswahili como lingua native.

Basate sur le articulo *How Kiswahili stopped being the language of soldiers and prostitutes*, per Joachim Buwembo, publicate per le jornal kenyan *Nation* le 26 april 2013.

Libertadores sur arena

Habeva loco le ultime januario le prime edition del Cuppa Libertadores de *beach soccer*. Excepto per Ecuador, tote le paisos membros del Conmebol inviava un representante. Le realisation de iste torneo era postposite per un mense in respectu al accidente aeree in Colombia que victimava 71 personas, inclusive le majoritate del integrantes del equipa professional del Association Chapecoense de Football.

Le competition era disputate in un arena erecte sur le plaga de Santos, in le litore sudest brasilian. In le match final, evente le 15 januario, le campion brasilian del sport Vasco da Gama vinceva 8-1 al campion argentin Rosario Central.

Un mundial plus democratic

FIFA annunciava le 10 januario que su mundial va esser augmentate un vice plus a partir de 2026. Usque a 1978, le mundiales habeva non plus que 16 participantes, numero que ascendeva a 24 in 1982 e a 32 in 1998. Le nove formato include 48 paisos, distribute in sedece gruppos de tres equipas.

Criticos reclama que le nivello technic del phase de gruppos decresceva post le ultime expansion, ja que raramente duo selectiones forte se confronta in iste phase. Ultra, le plus grande quantitate de confrontationes eliminatori resulta in multe tempores extra, lo que exhaur le athletas. Per altere latere, selectiones que difficilmente accederia al mundial poteva soniar con un participation, lo que motiva plus de fans del sport a supportar lor equipa national.

Le indication de un pais sede pro le mundial de 2026 deberea haber occurrite in 2015, ma era procrastinate pro 2020 in ration de scandalos de corruption sur le electiones de Russia e Qatar. Usque ora, ha demonstrate lor interesse Canada, Mexico, le Statos Unite, Anglaterra, Marocco, Kazakhstan, Azerbaijan insimul con Turchia, Colombia (possibilemente insimul con Ecuador e Peru) e Nove Zelanda (possibilemente con Australia). Le directos de transmission es ja concesse al emissora televisive Fox, i.a.